

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit. The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

कविकुलबुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक

हस्तलिखित संग्रह

दाखल क. M2399 विषय नितिशास्त्र

नाव लघुपरामर्श

लेखक/लिपीकार

पृष्ठ 52 काळ पूर्ण/अपूर्ण

अत्रेदं नित्यं स्वध्वंसाधिकरणक्षयं सानधिकरणत्वसाधिकरणक्षयं साधिकरणत्वस्वसामानाधिकरण्यैतद्विषयसंबन्धेन धर्मपरामर्शवत्त्वमेव धूमलिंगकृतं तथा सति न कोपि दोषः

निवेशेनेति॥ नकिंचिदेतत्केचिन्तु॥ स्वसामानाधिकरण्यस्वरूपिप्रागभावप्रतियोगित्वकालिकविशेषणताए
तत्रितयसंबंधेनधूमपरामर्शवत्त्वमेवधूमलिंगकृतंस्वतंत्रपरिचायकमात्रंनतुकार्यतावच्छेदकघटकसंबंधनिविष्टं
एकवृत्तिप्रागभावप्रतियोगित्वादेः अन्यसंबंधत्वाभावात् अतो नोपदर्शितविकल्पावकाशः॥ आलोक्यपरामर्श
जन्यानुमितौ कालिकविशेषणतायदित एतत्रितयसंबंधेनधूमपरामर्शत्वाभावात् भिन्नकालिनियोराधाराधे
यभावानभ्युपगमात्॥ तथाचनतत्रधूमपरामर्शहेतुतायाव्यभिचारइत्यौहं॥ तदपिनमनोहरं॥ धूमपरामर्श
तृतीयक्षणेऽप्यनुमितेरसंग्रहापत्तेः तत्रधूमपरामर्शस्यतृतीयक्षणेविनिष्टतयाकालिकविशेषणतासं
बंधेनतृतीयक्षणेऽप्यनुमितेस्तद्वत्त्वाभावात्॥ केचिन्तु॥ स्वसामानाधिकरण्यस्वरूपिप्रागभावप्रतियो
गित्वस्वरूपिप्रागभावप्रतियोगित्वमत्वंचकालिकविशेषणतयाबोध्यं॥ धूमपरामर्शवृत्तिरुतेरालोक्यपरामर्शकालेविनिष्ट
तया आलोक्यपरामर्शजन्यानुमितौ कालिकसंबंधेनतद्वत्त्वाभावेनधूमपरामर्शहेतुतायाव्यभिचाराभावात्॥
६ एतत्रितयसंबंधेनधूमपरामर्शवत्त्वमेवधूमलिंगकृतंस्वरूपिप्रागभावप्रतियोगित्वमत्वं

॥ १ ॥ स्वयं विदुः स्वयं विदुः स्वयं विदुः

एकपुरुषीयधर्मपरामर्शोद्वितीयक्षणोत्पन्नपुरुषांतरीयानुमितौ व्यभिचारवारणाय स्वसामानाधिकरण्यनिवेशः
 अतीतधर्मपरामर्शचतुर्थक्षणोत्पन्नालोकपरामर्शजन्यानुमितौ व्यभिचारवारणाय स्ववृत्तिरूपमत्वनिवेशः॥
 धर्मपरामर्शोत्पन्नआलोकलिंगरूपपरामर्शजन्यानुमितौ व्यभिचारवारणाय स्ववृत्तिप्रागभावप्रतियोगि
 त्वनिवेशः॥ नच स्ववृत्तीच्छादिमत्वमादाय विनिगमनाविरह इति वाच्यं इच्छादौ सार्वकालिकरूपे मानाभावेन य
 स्मिन्क्षणे इच्छादिकंतोत्पन्नं तस्मिन् वृत्तिपरामर्शजन्यानुमितेरसंग्रहप्रसंगात् नच सर्वदा कृतिमत्त्वे मानाभा
 व इति वाच्यं प्राणपंचकसंचारानुपपत्त्या ततो जीवनयोनियत्नस्यैव सार्वदिकत्वात् नच तथा हि स्ववृत्ति
 मादायालोकलिंगरूपपरामर्शजन्यानुमितेरपि तादृशतय संबंधेनातीतधर्मपरामर्शवन्तया तत्र धर्मपरा
 मर्शहेतुतायां व्यभिचारोद्वार इति वाच्यं साधिकरणीभूतकृतिमत्वस्य संबंधत्वात् स्वाधिकरणत्वं च कालिक
 विशेषणतासंबंधेन ईश्वरकृते नित्यतया कालिकविशेषणतासंबंधे भावेन न तादृशकृतिमादायोपदर्शित

रीत्याधूमपरामर्शहेतुतायां व्यभिचारइसाहुः॥तदपिनसारं॥जीवनयत्नेमानाभावात्तन्वजीवनयोगनियत्नास्वी
 कारेप्राणपंचक्रसंचारानुपपत्तिरितिवाच्यं॥अदृष्टवदात्मसंयोगबलादेवप्राणपंचक्रसंचारोपपत्तेःनचजीवनयोगि
 यत्नास्वीकारेसर्वदात्मसमेवेतापत्तिवारणायआत्मसवेतत्वावच्छिन्नप्रतिआत्मत्वेनहेतुतायांइतरकारणस्य
 सहकारित्वंक्रतुनीयंतत्स्वीकारेसर्वदाइष्टापत्यादाद्यायसंभवेनतत्रेतरकारणस्यसहकारित्वाकल्पनादितिवाच्यं॥
 सततपरिस्पंदमानपवमानपरमाणुसंयोगादेःसर्वदात्मनिस्वीकारेणममापितत्रेतरकारणस्यसहकारित्वाकल्प
 नादिति॥केचिन्तुस्वरुतिप्राग्भावप्रतियोगित्वविशिष्टंयत्सामानाधिकरण्यंतद्विशिष्टंयत्स्वरुतिप्राग्भावप्रति त्व ६
 योगित्वसंबंधावच्छिन्नधूमपरामर्शनाशानिष्टप्रतियोगितावच्छेदकताक्रमेदाधिकरणीभूतक्षणोत्पत्तिक्रतंतेनसंबंधे
 नतथाविधततयसंबंधेनवाधूमपरामर्शवत्तमेवधूमलिंगकृतंआलोकपरामर्शद्वितीयक्षणस्यस्वरुतिप्राग्भावप्रति
 योगित्वसंबंधेनधूमपरामर्शनाशवन्तयातत्रतद्देहाभावेनतक्षणोत्पत्त्यालोकलिंगकृतपरामर्शजन्यानुमितेस्ताद

राभेदाधिकरणीभूतक्षणेत्पत्तिकृतयदितत्तयसंबंधेनधूमपरामर्शइत्याभावान्ततत्रधूमपरामर्शहेतुतायां व्यभिचारः
 नन्वालोक्तलिंगकपरामर्शद्वितीयक्षणस्यापिस्वरुतिप्राग्भावप्रतियोगि त्वसंबंधावच्छिन्नधूमपरामर्शनाशालोक्त
 लिंगकपरामर्शद्वितीयक्षणोभयनिष्ठावच्छेदकताक्रमेदवन्तयातत्संबंधावच्छिन्नधूमपरामर्शनिष्ठावच्छेदकताक्रमेदव
 तेनतक्षणेत्पन्नानुमितौधूमपरामर्शहेतुतायां व्यभिचारस्यदुर्वारतादितिवाच्यंतादृशभेदेस्वावच्छिन्नप्रतियोगिताक
 त्वस्वभिन्नधर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताकत्वोभयसंबंधेनप्रतियोगितावच्छेदकवृद्धेदवत्तस्यविवक्षितत्वान्नानुपत्तिलेशो
 पीत्याहुःतदपिनमतोरमंशतादृशधूमलिंगकत्वस्यधूमपरामर्शजन्यतावच्छेदककोटौनिवेशेगौरवात्तन्नान्यथा
 नुपपत्त्यातथाविधगौरवंनदोषायेतिवाच्यं प्रकारांतरस्यानुपदेवक्ष्यमाणत्वादितिअत्राहुःहेतुतावच्छेदकविषयताम
 निवेश्यलघिवाह्याभावावदवृत्तित्वरूपव्याप्तिविशिष्टवन्तावगाहिनिश्चयत्वरूपपरामर्शत्वेनानुमितिप्रतिहेतुतयाप
 र्वतोदेश्यकवृद्धिविधेयकानुमितित्वावच्छिन्नप्रतिपिबुद्ध्यभाववदवृत्तित्वरूपव्याप्तिविशिष्टहेतुमत्तानिश्चयत्वेनहेतुतक

त्यनात् आलोकलिंगं कपरा मरीजान्यानुमितौ धूमलिंगं कपरा मरीजहेतुतायां न व्यभिचारः तत्राप्यनुमितेः पूर्ववत्त्वभाव
 वदवृत्तित्वविशिष्टवत्तावगाहि आलोकपरा मरीजस्य सत्वात् अथ साध्याभाववदवृत्तित्वविशिष्टावगाहि निश्चयत्वेन हेतु
 त्वमते पर्वते समवायादिसंबंधेन संयोगसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिता क्व न्यभाववदवृत्तित्वविशिष्टधूमस्य निर्णयस
 त्वे संयोगसंसर्गकपर्वतोद्देश्यकवह्निविधेयकानुमित्यापत्तिः न चेष्टापत्तिः यत्संबंधावच्छिन्नसाध्याभाववदवृत्तित्व
 हेतौ अवगाहते यत्तानं पक्षे तेन संबंधेन तद्वत्तावगाहिसानादनुमितेरा नुभूविक्रतात् संयोगसंबंधावच्छिन्नवत्त्व
 भाववदवृत्तित्वविशिष्टनिष्ठाया संयोगसंबंधावच्छिन्नप्रकारता तच्चालिनिर्णयत्वेनै संयोगसंसर्गकवह्निविधेयकानु
 मितिं प्रति हेतुत्वकल्पनस्यावश्यकतया यत्र समवायादिसंबंधावच्छिन्नवत्त्वभाववदवृत्तित्वविशिष्टसमवायादिसं
 बंधावच्छिन्नप्रकारता तच्चालिनिर्णयादनुमितिः तत्र संयोगसंबंधावगाहि परामर्शहेतुतायां न व्यभिचारस्य दुर्वारत्वात्
 तत्संबंधावगाहि परामर्शजान्यानुमितावुपदर्शितत्रितयसंबंधेन तत्संबंधावगाहि परामर्शवत्त्वे निवेष्टा स्यावश्यकत्वात्

पर्वतोद्देश्यक ६

सैतैः

तिचेन्नतत्संबंधावच्छिन्नतदभाववद्वन्तित्वंतदभाववन्निरूपिततत्संबंधाभावएवतथान्वसंयोगसंसर्गवन्निविधेयकानुमि
 तिप्रतिबन्धभावनिरूपितसंयोगाभावविशिष्टनिष्ठायासंयोगसंबंधावच्छिन्नप्रकारतातत्तालिनिर्णयत्वेनहेतुत्वं
 चेत्कल्पतेतेदेवोपदर्शितस्थलेव्यभिचारवारणायतत्संबंधावगाहिपरामर्शजन्यतावच्छेदकक्रोटोऽपदर्शितवितयसं
 बंधेनतत्संबंधावगाहिपरामर्शवत्त्वनिवेष्टाःतदेवनुस्वावच्छेदकवच्छिन्नैस्वनिरूपितविषयतानिरूपिताभावनिष्ठवि
 षयितानिरूपितैर्द्वितयसंबंधेनपर्वतत्तावच्छिन्नविषयतानिरूपितसांसर्गिकविषयताविशिष्टायाप्रतियोगितातत्सं
 बंधावच्छिन्नविषयतातन्निरूपिताधिकरणविषयतानिरूपिताभावविषयतानिरूपितसंयोगसंबंधावच्छिन्न
 प्रतियोगितासंबंधावच्छिन्नवन्निप्रकारतात्रालिनिर्णयत्वेनसंयोगसंसर्गवन्निविधेयकानुमितौहेतुत्वस्य
 कल्पनीयतयाव्यभिचाराभावेनपरामर्शजन्यतावच्छेदकक्रोटोऽपदर्शिततृतीयसंबंधेनधूमपरामर्शवत्त्वस्यनिवे
 शेप्रयोजनाभावात्संबंधमिनेसंबंधतावच्छेदकभानानंगीकारेतुधूमपरामर्शवन्तिसामानाधिकरण्यसंबंधेनव

- ननु कार्यधिकरणकारणस्यास्तित्वेऽप्यभिचारः प्रकृते तादात्म्यसंबंधस्य सति नियामकतया कार्यधिकरणे धर्मपरामर्शो धर्मपरामर्शस्य तादात्म्येनाप्यस्ति तादृक्त्यभिचारो दुर्वारस्तथासाक्षात्कारपरिहारी नैव प्रमाणाय १

नहि विधेयकानुमितिप्रतितादात्म्यसंबंधेन धर्मपरामर्शस्य हेतुत्वं कृत्यते न चैवं सति व्यभिचारः कार्यव्यवहितपूर्वक्षणा
वच्छेदेन कार्यधिकरणकारणतावच्छेदकसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकारणभावसत्त्वस्यैव व्यभिचारपदार्थत्वात् प्रकृते
तु तथा विधिसंबंधेन अनुमित्यधिकरणे धर्मपरामर्शो धर्मपरामर्शभेदासत्त्वेन व्यभिचाराभावात् एतेन आलोके पराम
र्शजन्यानुमितौ व्यभिचारवारणाय धर्मपरामर्शजन्यतावच्छेदककोटावुपदर्शितत्रितयसंबंधेन धर्मपरामर्शवत्त्वं
निवेशस्यावश्यकतया परामर्शजन्यतावच्छेदककोटावनुमितित्ववन्निविधेयत्वादीनां प्रवेशोऽप्रयोजनाभावः न च कार्य
तावच्छेदककोटावनुमितित्वाद्यनिवेशो धर्मपरामर्शव्यवहितोत्तरक्षणोत्पन्नधरात्मसंयोगे व्यभिचारः तादृशसं
योगस्याप्युपदर्शितत्रितयसंबंधेन धर्मपरामर्शवत्तया तदधिकरणीभूतयदे परामर्शाभावादिति वाच्यं कार्यतावच्छेद
कविशिष्टकार्यधिकरणे व्यवहितपूर्वक्षणावच्छेदेन कारणसत्त्वस्यैव व्यभिचारपदार्थत्वात् तत्रैव विशिष्टाधिकरणत्वं यत्र
विशिष्टबुद्धिनियामकसामानाधिकरण्यवद्विभूतविशेषणैर्विशिष्टैः संबन्धाभ्यां विशेष्यविशेषणोभयत्वं यथा गुणकर्मण्य

१ = समवायदैरिकविशेषणतासंबन्धाभ्यां

त्वविशिष्टसत्ताधिकरणत्वं द्रव्यएवतत्रसामानाधिकरण्यघटकीभूतविशेषणविशेष्यसंबंधाभ्यां विशेष्यविशेषणोभयस
 त्वात्॥ प्रकृतेनचपरामर्शवैशिष्ट्यनियामकसामानाधिकरण्यघटकीभूतसमवायसंबंधाभ्यां परामर्शतद्विशेष्ययोरधि
 करणत्वं यन्नतत्रैवसामानाधिकरण्यसंबंधेन धर्मपरामर्शविशिष्टाधिकरणत्वं॥ प्रकृतेनचसमवायेनघटेधर्मपरामर्शा
 सत्वात्॥ नतत्रधर्मपरामर्शविशिष्टाधिकरणत्वमिति नतदभावेन घटात्मसंयोगमादायव्यभिचारः॥ नचसामाना
 धिकरण्यसंबंधेन धर्मपरामर्शवैशिष्ट्यस्य धर्मपरामर्शकार्यतावच्छेदककोटौ निवेशो धर्मपरामर्शतृतीयक्षणोसन्ना
 नुमितेरसंग्रहः॥ तत्रतृतीयक्षणे धर्मपरामर्शाभावात्तत्क्षणोसन्नानुमितौ तद्वैशिष्ट्याभावादिति धर्मपरामर्शापल
 क्षितं प्रति धर्मपरामर्शहेतुः॥ तथान्वयविचारस्तदवस्थएवेति वान्व्यं॥ धर्मपरामर्शकार्यतावच्छेदककोटौ ज्ञानत्वस्य निवे
 शात्॥ नचविनिगमनाविरेहणानुमित्वादेर्निवेशो आयास्यतीति वान्व्यं॥ अनुमित्वादेर्निवेशो वन्त्याद्यापत्तिं प्रतिवन्ति
 व्याप्यवत्ता निर्णयस्य हेतुत्वांतरकल्पन एवेति निर्वाहात्॥ मन्मते त्वेककार्यकारणभावकल्पनयैवोपपत्तेः॥ अथवन्निविधे

ति

ति

यकृत्वादेः परामर्शजन्यतावच्छेदकक्रोटौ अनिवेशो यत्र घटव्याप्यवानुवहिव्याप्यधर्मवांश्चेति समूहं लब्धवान् परामर्शः ॥ अथ चेदंज्ञा
 नंधर्मभावावतिधर्मप्रकारकमिति अप्रामाण्यज्ञानं तत्र तादृशपरामर्शद्वितीयक्षणोत्पन्नघटानुमितौ न्यभिचारवारणाय तादृश
 प्रामाण्यज्ञानव्यक्तीनां तत्तद्व्यक्तित्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकाभावाः धर्मपरामर्शजन्यतावच्छेदकक्रोटौ निवेशनीयाः ॥ तथा च ता
 दृशभावावच्छेदनिवेश्यकार्यकारणभावकल्पने गौरवं ॥ मन्मते तु तत्र बह्विधेयकानुमितेरनुदयेन धर्मपरामर्शकार्यतावच्छे
 दकावच्छिन्नस्य धर्मपरामर्शविना नुदयात् व्यभिचाराभावेन तत्तदप्रामाण्यव्यक्तीनामभावाः धर्मपरामर्शजन्यतावच्छेद
 कक्रोटौ न निवेशनीया इति तद्व्यवभितिचेन्नैवं ॥ तत्राप्रामाण्यज्ञानव्यक्तीनामभावाः अनुगतधर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताका
 एवानुमितिजनकतावच्छेदकक्रोटौ निवेशनीयाः ॥ न तु तत्तद्व्यक्तित्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकाभावास्तस्मिन्नुपपदमेवोपपाद
 यिष्यते ॥ तथा च बह्विधेयकृत्वादेरनिवेशोक्तगौरवावकाश इत्यपि परास्तं धर्मपरामर्शकार्यतावच्छेदकक्रोटौ धर्मपराम
 र्शवैशिष्ट्यमनिवेश्यैवानुमितिपरामर्शयोः कार्यकारणभावकल्पनप्रकारस्य दर्शितत्वात् ॥ तत्रा॥ नुमितित्वादेर्निवेशानि

संग ५

वेदाप्रयुक्तलाघवगौरवविचारोऽसंगतइतिध्येयंधर्मपरामर्शकालेइदंज्ञानंधर्मप्रकारैकंधर्माभाववृत्तिइत्यप्रामाण्यज्ञानसत्त्वे
 पर्वतोवह्निमानित्यनुमितेरनुदयात्तद्धर्मपरामर्शजनकतावच्छेदककोटौतथाविधाप्रामाण्यग्रहाभावोनिवेशनीयः॥अथकिं
 संबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहभावोनिवेश्यते।नचसमवायसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहा
 भावस्तथा।तथासत्यप्रामाण्यग्रहकालेपितसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहाभावस्यसत्वात्अप्रामाण्य
 ग्रहाभावविशिष्टपरामर्शस्याक्षिततथावह्निविधेयकानुमितेरापत्तिर्दुर्वारैव॥नचसमवायचूडितसामानाधिकरण्यसं
 बंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहाभावोनिवेशनीयइतिबान्धव्यं।तथासत्यैकधर्मपरामर्शोऽप्रामाण्यग्रहसत्त्वे
 परधर्मपरामर्शकालेपर्वतोवह्निमानित्यनुमितेरनुदयप्रसंगस्तदासामानाधिकरण्यसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिता
 काप्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टधर्मपरामर्शसत्तादितिचेन्न॥स्वविशेष्यत्वस्वसामानाधिकरण्योभयसंबंधावच्छिन्न
 प्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहाभावस्यैवानुमितिजनकतावच्छेदककोटौनिवेशात्॥यत्रैकधर्मपरामर्शप्रामाण्यज्ञान

४ ह्याप्रा

मपरधर्मपरामर्शोतन्नास्ति तत्रापरधर्मपरामर्शस्याप्रामाण्यज्ञानाविरोध्यतयाविरोध्यत्वादिघटितोभयसंबंधा
वच्छिन्नप्रतियोगिताकृतथाविधाप्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टधर्मपरामर्शस्याक्षततयाऽनुमित्युसन्नोबाधकाभावः॥
एकपुरुषस्याप्रामाण्यग्रहसत्वे पुरुषांतरस्य धर्मपरामर्शः तदापुरुषांतरस्यानुमित्युसत्तये सामानाधिकरण्यनि
वेशः॥ अत्रचयद्धर्मैर्धर्मितावच्छेदकीर्त्तुमाण्यग्रहसत्वे धर्मपरामर्शसत्वेऽनुमित्यनुदयो नुभवसिद्धः॥ तद्धर्म
धर्मितावच्छेदककाप्रामाण्यग्रहत्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकाभावाअनुगतसूत्रेण धर्मपरामर्शजनकतावच्छेदकको
टौनिवेशनीयाः॥ नतननुगतधर्मवच्छिन्नप्रतियोगिताकास्तदभावास्तत्तद्व्यक्तित्वे गौरवात्प्रयोजनाभावाच्चेति॥ न ६
एवंवन्निव्याप्यधर्मवान्तवाइत्यादिसंशयकाले पर्वतो वह्निमानित्यनुमितेरनुदया दनुमितिजनकतावच्छेदककोटौ
निश्चयत्वनिवेशः॥ तत्रनिश्चयत्वं वह्निव्याप्यधर्माभावाप्रकारकत्वे सति वह्निव्याप्यधर्मप्रकारज्ञानत्वं॥ संशयका
ले धर्माभावाप्रकारकवह्निव्याप्यधर्मप्रकारकज्ञानासत्त्वान्नानुमितिः॥ अथवह्निविधेयकानुमितिप्रतिवह्निव्याप्य

धर्माभावप्रकारकज्ञानत्वेन हेतुत्वे धर्माभावात् न हि व्याप्य धर्मवत्त्वं पूर्वतो इति समुच्चयोत्तरं पूर्वतो वह्निमानित्यनुमि-
 त्यनुदयप्रसंगः। समुच्चये धर्माभावस्य प्रकारत्वेन धर्माभावप्रकारकवह्न्याप्य धर्मप्रकारकज्ञानस्य समुच्चयकालेऽस-
 तात्। तत्र विरोधसंबंधावच्छिन्नधर्माभावप्रकारताशून्यत्वकारणतावच्छेदकक्रोटौ निवेदनीयं। समुच्चये च विरोधभातानं-
 गीकारेण विरोधसंबंधावच्छिन्नधर्माभावप्रकारताशून्यत्वस्य तत्र सत्तात्। तदुत्तरमनुमित्युसन्नो बाधकाभाव इति वान्यं॥
 यत्र संशयेऽभावक्रोटौ विरोधो न भातः किंतु भावक्रोटौ विरोधो भातः तदुत्तरं पूर्वतो वह्निमानित्यनुमित्युत्पत्त्यापत्तेः॥
 तत्र विरोधसंबंधावच्छिन्नधर्माभावप्रकारताशून्यवह्न्याप्य धर्मप्रकारकज्ञानसत्तात्। न च वह्न्याप्य धर्मप्रकारता-
 यां विरोधसंबंधावच्छिन्नत्वं निवेद्य तदिति वान्यं॥ यत्र विरोधावच्छिन्नसंयोगसंबंधेन वह्न्याप्य धर्मवत्तानिर्णयः-
 तदुत्तरं पूर्वतो वह्निमानित्यनुमित्युत्पत्त्यापत्तेः॥ एवं यादृशसंशये क्रोटि द्वयमध्ये एकक्रोटावपि विरोधो न भातः तदुत्त-
 रं पूर्वतो वह्निमानित्यनुमित्यापत्तेश्च। न च तादृशसंशये मानाभाव इति वान्यं। तादृशसंशया स्वीकारे क्वचिद्विरोधभातं

तुरत्यादिसत्प्रतिपक्षसिंधीयदीधितिकारलेखनासंगतेरिति चेन्न। धर्मितावच्छेदकसामानाधिकरण्येनोभयकोट्यवगाहिज्ञा
 नं समुच्चयः। अवच्छेदकावच्छेदेनात्यन्तरकोट्यवगाहिज्ञानं संशय इति नियमात्। सामानाधिकरण्येन वह्नियव्याप्यधर्मवत्ता
 सानत्वेन हेतुतायां धर्मितावच्छेदकव्यापकदैशिकविशेषणताविशेषसंबंधावच्छिन्नधर्माभावप्रकारताभ्रत्यंतनिवेशनीयं।
 अवच्छेदकावच्छेदेन वह्नियव्याप्यवत्ताज्ञानहेतुतायां धर्मितावच्छेदकव्यापकदैशिकविशेषणताविशेषसंबंधावच्छिन्नधर्मा
 भावप्रकारताभ्रत्यंतनिवेशनीयं। तथान्वसामानाधिकरण्येन उभयकोट्यवगाहिसमुच्चयस्य सामानाधिकरण्येन वह्नि
 व्याप्यधर्मवत्ताज्ञानस्य कारणतावच्छेदकाक्रांततया तस्मादनुमित्युक्तौ बाधकाभावः। केचित्तु॥ संशये उभयप्रकारतानि
 रूपिता एकेव विशेष्यता। समुच्चये उभयप्रकारतानि रूपितोभयविशेष्यता॥ अयमेव संशयसमुच्चययोर्भेदः। तथान्वप्र
 ते उभावप्रकारानि रूपितवह्नियव्याप्यधर्मप्रकारतानि रूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताशालिज्ञानतमेव निश्चयत्वं। पर्व
 तो वह्निमानित्यनुमितिं प्रतिचतेन रूपेण हेतुत्वान्तसमुच्चयादनुमित्यनुपपत्तिरित्याहुः॥ तदसत्॥ तथा सति पर्वते एकत्र

दूयमितिरीत्या आलोकाभाववन्निव्याप्यधूमोभयप्रकारकादालोकाभाववान्पर्वतोवन्निव्याप्यधूमवानितिज्ञानासर्वतो
 वन्निव्याप्यधूममप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायाएवालोकाभावप्रका
 रतानिरूपितविशेष्यतात्वात् तत्रविशेष्यताभेदस्वीकारेआलोकाभाववान्पर्वतोवन्निव्याप्यधूमवान्श्वेतिसमूहलंबनान्ता
 दृशज्ञानस्यावैलक्षण्यप्रसंगात् एवं संशयोत्पत्तिकालेपि उभयप्रकारतानिरूपितोभयविशेष्यतागालिज्ञानासादकसा
 मग्रीसत्वान्तत्रोभयविशेष्यतासत्वेबाधकाभावात्संशयादप्यनुमित्यापत्तेश्च नचतथाविधोभयविशेष्यतागालिवृद्धिप्र
 तिसंशयसामग्र्याः प्रतिबंधकत्वकल्पनान्तसंशयस्यतथाविधोभयविशेष्यतागालित्वमितिवाच्यं एतादृशप्रतिबंध
 प्रतिबंधकभावकल्पनेगौरवात् नचसंशयसमुच्चययोर्भेदान्यथानुपपत्त्यातादृशगौरवंनदोषायेतिवाच्यं तयोर्भेदोपपा
 दनायप्रकारांतरस्योक्तत्वादिति॥ अथोपदर्शितरूपेणानुमितिप्रतिहेतुत्वेनीलपर्वतोधूमाभाववान्पर्वतोवन्निव्याप्य
 धूमवानित्यादिनीलपर्वतत्वावच्छेदेनधूमाभाववगाहिज्ञानादनुमित्यनुपपत्तिः नीलत्वविशिष्टपर्वतत्वादेःपर्वतत्वानतिरि

कृतयातादृशज्ञानस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधर्माभावप्रकारतया तथा विधधर्माभावनिष्ठप्रकारताश्रय
 त्वगदिद्यदितानुमितिजनकतावच्छेदकानाक्रांतत्वादिति चेन्न । अभावनिष्ठप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायापि
 र्वतत्वातिरिक्तधर्मानवच्छिन्नस्वरूपशुद्धत्वस्य निवेशनीयत्वात् । न च तथापि नीलपर्वतो वह्नियव्यधर्मवान्तवेतिसंशयादनुमि
 त्यापत्तिरिति गान्ध्या । वह्नियव्यधर्मप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायामपि पर्वतत्वातिरिक्तधर्मानवच्छिन्नस्वरू
 पशुद्धत्वस्य निवेशनीयत्वात् । न च वह्नियव्यधर्मनीलपर्वत इत्यादि परामर्शस्यासंग्रहः तस्य नीलपर्वतो वह्निमग्नित्यनुमितौ
 स्वातंत्र्येण हेतुत्वकल्पनान्तकाप्यनुपपत्तिः । एवं पर्वतत्वनिष्ठावच्छेदकतायां निरवच्छिन्नत्वमपि निवेशनीयं । नातो जातिरूपेण
 पर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्यधर्माभावप्रकारकात्स्वरूपतः पर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्यधर्मप्रकारकज्ञानादनुमित्यनुपपत्तिः ।
 न वा भावजातित्वेन रूपेण पर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्यवह्नियव्यधर्मप्रकारकसंशयादनुमित्यापत्तिश्च । अथानुमितिप्रति
 वह्नियव्यधर्मप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताशालिनिर्णयत्वेन हेतुत्वे वह्नियव्यधर्मः पर्वत इत्याकारक

व्याप्यमुख्यविशेष्यकादाधेयतासंबन्धेनपर्वतप्रकारकज्ञानादनुमित्यनुपपत्तिः। तत्रबन्धिव्याप्यधर्मप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वाव
 छिन्नविशेष्यत्वाभावेनतादृशविशेष्यताशालिनिर्णयाभावात्। नचव्याप्यमुख्यविशेष्यकपरामर्शादनुमितिर्नाभ्युपेयतइति
 वान्वयः। तादृशज्ञानादनुमित्यनेगीकारेव्याप्यविशेष्यकासक्षविशेष्यकान्नेत्यादिदीधितिकारलेखनासंगतेरितिचेन्न। व्या
 प्यविशेष्यकपरामर्शाप्यनुमितिप्रतिस्वातंत्र्येणहेतुत्वकल्पनान्नदोषः। दीधितिस्तदनुयायिनस्तु। बन्धिव्याप्यधर्मवि
 षयतानिरूपितपर्वतविषयताशालिनिर्णयत्वेनव्याप्यविशेष्यकपरामर्शपक्षविशेष्यकपरामर्शविनुगम्यतेनरूपेणतयो
 रनुमितिप्रतिहेतुत्वमामनंति। तदपरेनक्षमंते। तथासतिबन्धिव्याप्यधर्मेपर्वतइत्याकारकादाधेयतासंसर्गकबन्धिव्याप्यध्
 मप्रकारकज्ञानात्। बन्धिव्याप्यधर्मपर्वतवानित्याकारकादधिकरणतासंसर्गकपर्वतप्रकारकज्ञानम्पर्वतोबन्धिमाति
 त्यनुमित्यापत्तिः। ननुआधेयतासंसर्गवच्छिन्नप्रकारताभिन्नायाबन्धिव्याप्यधर्मविषयतातन्निरूपिताधिकरणतासंसर्गा
 वच्छिन्नप्रकारताभिन्नायापर्वतविषयतातच्छालिज्ञानत्वेनहेतुत्वंवर्ज्यम्। उपदर्शितज्ञानीयधर्मत्वावच्छिन्नविषयत्वपर्वतत्वाव

छिन्नविषयतयोराधाराधेयतासंसर्गावच्छिन्नप्रकारताभिन्नत्वाधिकरणतासंसर्गावच्छिन्नप्रकारताभिन्नतयोरभावान्नो
 पदर्शितज्ञानद्वयादनुमित्यापत्तिरिति चेन्न। तथा सति बुद्ध्याप्यधर्मवत्सर्वतवान्देशाकारकज्ञानादनुमित्यनुपप
 त्तिः। तादृशज्ञानीयपर्वतनिष्ठविषयतायाः देशानिष्ठविरोध्यतानिरूपिताधिकरणतासंसर्गावच्छिन्नप्रकारतात्वेन त
 द्भिन्नताभावात्। उपदर्शितज्ञानस्योपदर्शितकारणतावच्छेदकान्तात्वात्। अत्र केचित्। आधेयतासंसर्गावच्छिन्नप्र
 कारतात्वानवच्छिन्नबुद्ध्याप्यधर्मविषयतावृत्तिनिरूपकताकपर्वतत्वावच्छिन्नविषयतानिरूपितायाः अधिकरणतासंस
 र्गावच्छिन्नप्रकारतात्वानवच्छिन्नपर्वतविषयतावृत्तिनिरूपकताकवृद्ध्याप्यधर्मविषयतातुल्यलिङ्गज्ञानत्वेन हेतुत्वान्नो
 पदर्शितानुपपत्तिः। बुद्ध्याप्यधर्मवत्सर्वतवान्देशाकारकज्ञानीयपर्वतविषयतावृत्तिधर्मप्रकारतानिरूपकता
 या अधिकरणतासंसर्गावच्छिन्नप्रकारतात्वानवच्छिन्नत्वेन तज्ञानस्योक्तकारणतावच्छेदकान्तात्वात्। ननु बुद्धि
 व्याप्यधर्मवान्यपर्वतइतिज्ञानेइदंज्ञानंधर्माभाववतिधर्मप्रकारकमित्यप्रामाण्यग्रहदशायांमेवबुद्ध्याप्यधर्मःप

र्वते इति ज्ञाने इदं ज्ञानं पर्वताभाववति पर्वतः प्रकारकमित्यप्रामाण्यग्रहदशायां न्वपर्वतो वह्निमानित्यनुमित्यापत्तिः।
 न च तथा विधाप्रामाण्यग्रहभावद्वयस्यैकत्रोपदर्शितानुमितिजनकतावच्छेदककौटौ निवेशनीयत्वान्नानुपपत्तिरि
 तिवान्व्यंतथा सति एकविधाप्रामाण्यग्रहसत्वेऽन्यविधसत्वेऽनुमित्यनुपपत्तेर्वज्रलेपयितत्वात् एव वह्निय्याप्यधूम
 बाल्मवापर्वतइत्याकारकसंज्ञायाद्वह्निय्याप्यधूमः पर्वतेन वेत्याकारकसंज्ञायाद्वह्निय्याप्यधूमः पर्वतेन वेत्याकारकसंज्ञायाद्वह्निय्याप्यधूमः
 भावाप्रकारकत्वरूपनिश्चयत्वपर्वताभावाप्रकारकत्वरूपनिश्चयत्वयोरेकत्रोपदर्शितानुमितिजनकतावच्छेदककौटौ
 निवेशनीयत्वान्नानुपत्तिरिति वान्व्यंतथा सति वह्निय्याप्यधूमवान्तवापर्वतः पर्वते वह्निय्याप्यधूमश्चेत्याकारकज्ञा
 नात् एव वह्निय्याप्यधूमः पर्वतेन वापर्वतो वह्निय्याप्यधूमश्चेत्याकारकज्ञानान्नानुमित्यनुपपत्तेः। न च कार्य
 काले बाधभावान्नोपदर्शितज्ञानद्वयसंभव इति वान्व्यंतसमानप्रकारकसमानविशेष्यकबाधनिर्णयस्यैव विशि
 ष्टबुद्धिप्रतिप्रतिबंधकतयोपदर्शितज्ञानद्वयोत्पत्तौ बाधकाभावादिति चेन्न। स्वीयधूमाभाववद्विशेष्यतानिरूपितत्वं

प्रकारतानिरूपितधर्मप्रकारतानिष्ठविशेष्यतासंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताक्रामाण्यग्रहाभावस्यधर्मविष
 यतायांपर्वताभाववद्विशेष्यतानिरूपितत्वप्रकारतानिरूपितपर्वतप्रकारतानिष्ठविशेष्यतासंबंधावच्छिन्नप्रति
 योगिताक्रान्ताभावस्यचपर्वतविशेष्यतायांनिवेशनीयतयोक्तरूपेणकार्यकारणभावकल्पनेनैकविधाप्रामाण्य
 शानकालेऽन्यविधपरामर्शसत्वेनानुमित्यनुपपत्तिः॥एवंसंशयसमुच्चययोर्वैलक्षण्यानुशोधेनसंशयेभावाभा
 वोभयप्रकारतानिरूपितैकविशेष्यत्वांगीकारात्पर्वतनिष्ठविशेष्यतायांधर्मभावप्रकारतानिरूपिततंधर्मनि
 ष्टविषयतायांचपर्वताभावप्रकारतानिरूपिततंनिवेशनीयं॥अतोनेपदर्शितांशिकसंशयात्मकज्ञानाभ्यामनु
 मित्यनुपपत्तिरित्याहुः॥तदसत्॥उपदर्शितोभयविधाप्रामाण्यग्रहाभावयोरुपदर्शितोभयनिश्चयत्वयोश्चैक
 त्रनिवेशेविशेषणविशेष्यभावेविनिगमनाविरेहणकार्यकारणभाववच्छेदःकारणतावच्छेदकगौरवाच्च॥तथावि
 धाप्रामाण्यग्रहाभावोतथाविधनिश्चयत्वेचपृथक्पृथक्निवेशपृथक्पृथक्कार्यकारणभावकल्पनमेवसमी

चीनं। नचकारणतावच्छेदकतायाः व्यासज्जवृत्तित्वांगीकारान्नानुपतिरिति वाच्यं ॥ नानासंबंधावच्छिन्नानाधर्मावच्छिन्ने
 कावच्छेदकताया अनंगीकारात्। अतएव भावाद्देन समवायसंबंधावच्छिन्नावच्छेदकभावप्रतीत्यापत्तिरित्यत्र मसङ्गो हेतौति ॥
 अथानुमितिप्रत्युक्तोभयरूपेण हेतुत्वेतयोः परस्परं व्यभिचार इति चेत् ॥ अव्यवहितोत्तरत्वं संबन्धेन तयोर्जन्यतावच्छेदककोटौ
 तदुभयवत्त्वस्य निवेशात् केचिन्तु ॥ बहिर्व्याप्यधर्मः पर्वते इति ज्ञानात् पर्वते बहिरिति साध्यविशेष्यकानुमितिरुत्पद्यते। बहि
 र्व्याप्यधर्मवान्पर्वत इति परामर्शोऽप्यपर्वतो बहिर्मानिति साध्यविशेष्यकानुमितिरुत्पद्यते ॥ तथानुपर्वते बहिरित्यनु
 मितित्वावच्छिन्नं प्रति बहिर्व्याप्यधर्मः पर्वते इति परामर्शत्वेन हेतुत्वं पर्वतो बहिर्मानित्यनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति बहिर्व्याप्य
 धर्मवान्पर्वत इति परामर्शत्वेन हेतुत्वं कल्प्यत इति क्रमेण परस्परव्यावृत्तधर्मयोरेव उपदर्शितपरामर्शयोः कार्यतावच्छेदक
 त्वेऽव्यभिचारात् अव्यवहितोत्तरत्वं तदुभयपरामर्शजन्यतावच्छेदककोटौ निवेश्यत एवेत्याहुः। तदसत् ॥ साध्यविशेष्य
 कानुमितिप्रतिसाध्यतावच्छेदकप्रकारकज्ञानस्य प्रतिबंधकत्वात् व्याप्यविशेष्यकपरामर्शसाध्यविशेष्यकानुमितिसीका

रोनुचितएव। नचतथाविधप्रतिबध्यप्रतिबंधकभावेमानाभावइतिवाच्यं। तादृशप्रतिबध्यप्रतिबंधकभावांगीकारेपृथिव्यां
 इतरभेदइत्यनुमितिंप्रतिपृथिव्यांइतरभेदइत्यसिद्धेः स्वातंत्र्येणप्रतिबंधकत्वाकल्पनेनलाघवादि॥ एवतादृशविशे
 षकार्यकारणभावेसिद्धेयद्विशेष्ययोः कार्यकारणभावः प्रतिबंधकंविनातत्समान्ययोरपि नितिनियमबलात् अनुमितित्वा
 वच्छिन्नं प्रतिपरामर्शतेनापि हेतुतंबोध्यं। नचपरामर्शतस्यैकस्याभावान्ततथाविधकार्यकारणभावकल्पनासंभवइतिवा
 च्यं। अनुमितिजनकतावच्छेदककोटिप्रविष्टतयापरामर्शतस्यजातित्वस्वीकारात्। नचचाक्षुषतजातिमादायतादृशजाते
 साकार्यमितिवाच्यं। तादृशजातेर्मनसतव्याप्यत्वस्वीकारात्। नचतादृशजातेर्मनसतव्याप्यत्वस्वीकारेचाक्षुषवह्नित्वा
 प्यवन्ताज्ञानात् अनुमित्यनुदयापत्तिरितिवाच्यं। तत्रतादृशचाक्षुषोत्तरंमानसपरामर्शाभ्युपगमेनानुमितिसंभवात्
 नचचाक्षुषपरामर्शकालीनतथाविधचाक्षुषोत्तरंमानसासंभवेनतत्रफलापलायापत्तिरितिवाच्यं। तत्रफलबलेनच
 क्षुःसंयोगादेरभावस्यकल्पनीयतयातदन्वाक्षुषसामग्र्यभावेनतदुत्तरंमानसपरामर्शसादेवाधकभावाच्चनकापिफ

लग्नपपन्निरिति। अथ तथापि परामर्शत्वस्य स्मृतित्वव्याप्यत्वमाहायविनिगमनाविरहः सर्वत्र स्मरणात्मकपरा मर्शादेवा
 नुमितिसंभवात्। नच परामर्शत्वस्य स्मृतित्वव्याप्यत्वमतेमानसवन्निव्याप्यवत्तान्नानकाले स्मरणं कल्पयित्वा तदुक्त
 रमनुमित्यभ्युपगमे क्षणविलंबस्वीकारः स्यान्मन्मते तदस्वीकार एव विनिगमक इति वाच्यं। परामर्शत्वस्य स्मृतित्वव्या
 प्यत्वमते संशयाकारस्मरणा संभवेनानुमितिजनकता वच्छेदकक्रोदौ निश्चयत्वानिवेशप्रयुक्तलाघवसंभवेन क्षणविलंब
 वस्वीकारे क्षिति विरहात्। नच परामर्शत्वस्य मानसत्वव्याप्यत्वमतेपिनानुमितिजनकता वच्छेदकक्रोदौ निश्चयत्वनिवेश इति
 के भवन्मते लाघवमुक्त इति वाच्यं। तथा सति संशयात्मकपरा मर्शादेन नुमित्युसादप्रसंगात्॥ नचैवं तत्र व्याप्यवत्तानि
 श्रव्यरूपविशेषसामग्री विरहदेव नानुमित्युसादप्रसंग इति वाच्यं॥ तथापि अनंतसंशये तादृशजातिसंबंधस्य
 स्वीकारे गौरवात्। नच संशयव्यावृत्तौ वसाजातिरस्त्विति वाच्यं॥ संशये तादृशजातिस्तैवेवाधकाभावात्। नच तादृश
 जात्यवच्छिन्नं प्रति तथाविधसंशयसामग्र्याः प्रतिबंधकत्वकल्पनान्न दोष इति वाच्यं॥ तादृशप्रतिबध्यप्रतिबंधकभाव

कल्पनेनैवमानसत्त्वव्याप्यत्वमतेगौरवप्रसंगात्। यन्तुपरामर्शत्वस्य स्मृतित्वव्याप्यत्वमतेपि स्मरणात्मकपरामर्शमिति
 तत्तत्क्षणादिरूपतदुद्बोधकानां तत्तद्व्यक्तित्वेन हेतुत्वकल्पने गौरवं। मन्मते तु तदानीं मानसपरामर्श इनुमितिरेवो
 तस्यास्मरणानुदयेन तथाविधकार्यकारणभावाकल्पनेन लाघवसंभवादेवं तथाविधस्मरणेष्वाविशिष्टस्मरणसा
 मग्रीकालेऽनुमित्युत्पादवारणायानुमितिप्रतिअनुमित्यग्निरहविशिष्टस्मरणेष्वाविशिष्टतथाविधक्षणारूपो
 द्बोधकघटितस्मृतिसामग्याः प्रतिबंधत्वाकल्पनेनापिलाघवसंभवाच्चेति॥ तदसत्॥ तत्र तत्तत्क्षणोत्तरोत्तमसंयोग
 गविभागादेः पौर्वापर्यनिर्वाहयत्तत्र संयोगत्वाद्यवच्छिन्नं प्रति तत्तत्क्षणत्वेन कारणत्वे गौरवात् लाघवेन तत्र तत्तत्
 त्वव्यवहितोत्तरत्वावच्छिन्नं प्रति तत्तद्व्यक्तित्वेन हेतुत्वकल्पनस्योचिततया तत एव तदानीं तथाविधस्मरणसंभवेन तत्र ता
 दृशस्मरणं प्रति तत्तत्क्षणारूपोद्बोधकादेः स्वातंत्र्येण हेतुत्वं स्मृतित्वव्याप्यत्वादितानि कल्प्यत इति तन्मतेनाद्योदोषः।
 नवाप्यंशोदोषः। तत्तत्क्षणारूपोद्बोधकघटितायास्तथाविधसामग्याः तत्तत्क्षणोद्बोधकघटिततथाविधस्मृति

सामग्र्यभावविशिष्टत्वावच्छिन्नं प्रतिप्रतिबंधकत्वकल्पनात्। नचैवं सति तथाविधो द्वेधकृत् शून्यकालीनास्मृतीच्छाका
 लीनस्मृतिकारणकालेयादृशसामग्रीबलादनुमितिरुत्पद्यते। तथाविधो द्वेधकृदिद्यदितस्मृतीच्छाकालीनस्मृति
 सामग्रीकालेपितादृशसामग्रीबलादनुमित्यापत्तिरिति वाच्यं। तत्तत्क्षणाभावविशिष्टत्वावच्छिन्नं प्रतिप्रति
 क्षणाभावत्वेनापि हेतुत्वकल्पनात्। नचैतादृशगतिरिक्तकार्यकारणभावकल्पनं एतन्मते गौरवमिति वाच्यं। तत्तत्
 क्षणादेरपि दोषविधया विषयविशेषविषयकज्ञानादिकं प्रतिप्रतिबंधकतया तत्रैव तत्तत्क्षणाभावविशिष्टत्वाव
 च्छिन्नं प्रतिप्रतिक्षणाभावत्वेन हेतुत्वस्य कूपत्वेनातिरिक्तकार्यकारणभावाकल्पनादिति चेन्मैवं। एतादृशवि
 षयविशेषस्य रापथनिर्णयत्वात्। ननु तथापि परामर्शत्वात् त्वामेकां जातिं स्वीकृत्यानुमितित्वावच्छिन्नं प्रतिपरा
 मर्शत्वेन हेतुताकल्पनमपेक्ष्य उपदर्शितव्याप्तिरक्षार्थं अनुमितित्वावच्छिन्नं प्रतिज्ञानत्वेन हेतुत्वमसुलभ्येति
 चेत् अत्र केचित्। परामर्शसामान्यशून्यदृशायां अनुमितित्वावच्छिन्नानुसादप्रयोजकत्वं बन्धित्वाद्यादिविषयकनि

श्रव्यतावच्छिन्नाभावकूटेस्वीकर्तव्यं। अनुमितित्वावच्छिन्नं प्रतिपरा मर्शत्वे हेतुत्वकल्पने तु तत्कालेऽनुमितित्वावच्छि
 न्नानुसादप्रयोजकत्वे एकस्मिन्परामर्शत्वावच्छिन्नाभावेकल्प्यत इति लाघवान्तथाविधसामान्यकार्यकारणभा
 वसिद्धिः। नन्वसिद्ध्यादिकालीनपरामर्शकालेऽनुमितित्वावच्छिन्नानुसादप्रयोजकत्वस्य तत्तद्धर्मवच्छिन्नाभाव
 कूटेकल्पनीयतया गौरवात्काश इति वान्छं। कार्यभावं प्रतिकारणाभावस्य प्रयोजकत्ववत्तत्कार्यभावाधिकरण
 त्वंप्रतिकारणाभावाधिकरणास्यापि प्रयोजकतया परामर्शभूतक्षणावच्छिन्नानुमितित्वावच्छिन्नाभावाधिकर
 णत्वंप्रति तत्तद्धर्मवच्छिन्नाभावकूटाधिकरणत्वस्य प्रयोजकत्वकल्पनामपेक्ष्य तत्तत्क्षणावच्छिन्नानुमितित्वावच्छि
 न्नाभावाधिकरणत्वंप्रतिपरा मर्शत्वावच्छिन्नभावाधिकरणत्वस्यैकस्य प्रयोजकत्वाभ्युपगमे लाघवादिताहुः। तद
 सत्॥ एतादृशप्रयोजकत्वकल्पनस्य कार्यकारणभावकल्पकत्वे अनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति अनुमित्या विरहविशिष्टा
 प्रामाण्यग्राह्यता भावविशिष्टानुमित्यभावत्वेनापि हेतुतापत्तिः। तत्रापि परामर्शद्वितीयक्षणानुमित्यवहितक्षणावच्छि

ननुमिति तावच्छिन्नाभावाधिकरणत्वं प्रतिशिषाधयिषाविरहविशिष्टनिश्चयत्वयदितसिद्धिर्वावच्छिन्नाभावमिति वाधिक
रणत्वस्य गुरोः प्रयोजकत्वकल्पनापेक्षया तादृशाभावाधिकरणत्वं प्रति अनुमितसाविरहविशिष्टानुमित्यभावाभावा
धिकरणस्य लब्धेः प्रयोजकत्वकल्पने लाघवादि त्यलमसङ्गहेणेति ॥ रचितं रघुदेवेन भट्टाचार्येण धीमतः ॥ संपूर्णमासी
दनुमापरा मर्शविवेचनं ॥ इति श्रीलघुपरामर्शवाहः समाप्तः ॥ ॥ ॥ प्रतियोगितावच्छेदकवद्देवत्वस्येति ॥ किं धर्माव
च्छिन्नस्येत्यर्थः प्रतियोगितावच्छेदकत्वेन धर्मपरामर्शनाशादीनां भवेत् प्रयोजनाभावान्तथात्वेपि सकलधर्मपरामर्शनाशे
षु प्रतियोगितावच्छेदकत्वस्यानुगतस्य भावेन तन्तद्धर्मपरामर्शनाशावच्छिन्नप्रतियोगिताकभेदस्य संबंधघटकभेदे विरो
धे त्वं वक्तव्यं स्यादित्यं च धर्मपरामर्शद्वितीयक्षणवृत्तिर्यथोक्तनाशवत्तु र्थादिक्षणाभेदो स्वभिन्नधर्मावच्छिन्नप्रतियो
गिताकत्वसंबंधेन धर्मपरामर्शनाशांतररूपप्रतियोगितावच्छेदकांतरवानेव न तु तद्विन्न इति तत्क्षणोसन्नानुमित्य
संग्रह इति स्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकत्वस्य संबंधतया भवेत् ॥ एवं तस्यैव भेदस्य स्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकत्वसंबंधेन तादृश

नारायणतयावदसंग्रहतादवस्थमितिस्वभिन्नधर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताकृतस्य तथात्वमिति बोध्यं ॥ श्रीरस्तु ॥ शुभं
भवतु ॥ श्रीसांबसमर्थ ॥

{ लघु-परामर्श }

[OrderDescription]
,CREATED=26.12.19 16:29
,TRANSFERRED=2019/12/26 at 16:36:00
,PAGES=29
,TYPE=STD
,NAME=S0002399
,Book Name=M-2399-LAGHUPRAMARSH
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF

FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF

FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,